

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

4. De conscientia dubia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

QVÆSTIO IV.

De conscientia dubia.

14 **H**uiusmodi conscientiam quantum ad propositum habet is, qui non habet ullam rationem, nec probabilem quidem de qua appareat actio facienda esse bona, aut mala.

CONCLUSIO I.

Dubius de bonitate aut malitia actionis debet examinare rem.
Quando habetur huiusmodi conscientia de actione aliqua, debet adhiberi diligentia ad cognoscendum qualiter se res habeat, siue examinando rem bene per se, siue consulendo alios viros doctos ac bonos: Probatur quia hæc obligatio apparet ex terminis.

CONCLUSIO II.

Si non potest abique incommodo non debet.
Si facta debita diligentia maneat adhuc dubium, & possit omittere partem minus tutam, absque ullo considerabili detrimento, debet sequi partem magis tutam. At si non possit eam sequi absque tali incommodo, hoc est si ne eo quod prius se voluptate, aut utilitate alias licita, & multum desiderabili, cuius carentia esset molesta, aut difficilis, potest sequi partem minus tutam, hoc est potest facere actionem illam de cuius malitia sic dubitatur, quidquid dicat communior opinio quæ oppositum tenere videtur.

Probatur prima pars quia apparet talis obligatio ex ipsis terminis.

Probatur secunda pars quia tum non proponitur sufficienter lex qua prohiberetur actio illa: ergo non potest obligare ad omittendam actionem.

Probatur secundo quia quando quis habet occasionem minorem existimandi quod actio sit bona quam mala, ut cum id est minus probabile, potest actionem elicere, secundum communem sententiam per obaram questionem præcedenti: ergo multo magis potest eam elicere, quando habet æqualem occasionem existimandi quod sit bona, ac quod sit mala: sed in dubio de quo agimus habet æqualem, cum æque appareat utrumque ut supponitur.

CONCLUSIO III.

Dubius de malitia actionis & etiam omissionis iuris si dubitaret an malum esset retinere, potest, & etiam dubitaret an malum esset ea non retinere, potest, & etiam dubitaret an malum esset ea non retinere, potest.
Si dubium huiusmodi sit de malitia actionis & etiam omissionis, iuris si dubitaret an malum esset retinere, potest, & etiam dubitaret an malum esset ea non retinere, potest, & etiam dubitaret an malum esset ea non retinere, potest.

Dubius de malitia actionis & etiam omissionis iuris si dubitaret an malum esset retinere, potest, & etiam dubitaret an malum esset ea non retinere, potest.
Primo quia si dubitaret tantum de malitia retentionis adhuc posset retinere quamvis altera pars esset tutior: ergo multo magis potest ea retinere, quando dubitatur de æquali malitia oppositæ partis, quia tunc non est tutior ipsi. Secundo quia cum sciat alterutram partem esse tutam à parte rei, nec sciat quænam sit, nulla est ratio cur electio non esset in arbitrio suo. Tercio quia non proponitur sufficienter malitia partis vllius: ergo non obligat vlla ex illis, & consequenter potest facere quod voluerit. Hinc patet quando quis habet huiusmodi dubium inculpabile siue iuris, ut vocant, hoc est cum dubitat an sit ius aliquod prohibens actionem; siue facti, hoc est cum dubitat an commiserit factum, quod constat esse iure prohibitum, posse ipsum amplecti partem minus tutam quando esset ipsi graue aut inconueniens eam omittere; si enim potest eligere partem minus tutam in dubio huiusmodi de malitia actionis, cur non posset id facere in simili dubio iuris aut facti? Sed circa hæc omnia plura fusius tractata in prædicto meo Commentario videri possunt.

Aduerto autem in ordine ad praxim valde difficile esse quod occurrat vnquam casus vtriusque præmissæ conclusionis, quia facti diligentia valde facile est reperire rationem aliquam probabilem pro alterutra parte; vnde resolutio magis speculatiua apparet quam practica.

QVÆSTIO V.

De conscientia scrupulosa.

15 **P**er conscientiam scrupulosam intelligitur cognitio quam habet quis de actione facienda, coniuncta cum timore orti ex eo, quod apprehendatur probabilitas aut possibilitas malitiæ coniunctæ cum tali actione.

CONCLUSIO I.

Quomodo.
Quando habetur regula sufficiens ad operandum qualis est cognitio certa aut probabilis, aut dubium de de malitia actionis iuxta dicta præcedentibus questionibus, bet geter non obstante quocumque timore aut anxietate de malitiæ qui actionis potest quis operari. Hæc est communissima, & probatur, quia actio erit recta quocumque erit conformis apud regulæ rectæ rationis, sed actio de qua agitur erit sic conformis non obstante timore: ergo potest elici.

Confirmatur quia timor ille se tenet ex parte voluntatis; ergo non potest inducere obligationem non operandi.

CONCLUSIO II.

Quamuis posset quis conformare se conscientia scrupulosa amplectendo partem magis tutam, de qua non timetur, aliando tamen potest obligari ad eam non amplectendam, ut sic superet tandem scrupulos, & si non obligetur, certe iam melius faciet. Hæc est etiam communis, & patet prima pars, quia non semper obligat scrupulus ad eum deponendum aut superandum, ergo potest quis tum ei se conformare.

Probatur secunda pars quia qui assuescunt conformare se scrupulis, ad eas mentis angustias quandoque perueniunt, ut sint in infelicitissimo statu, & in maximo periculo cadendi in culpas mortales, à quo immunes essent, si superarent scrupulos aut iis resisterent: sed hoc ipsum est motiuum sufficiens ad inducendam obligationem, aut saltem ad hoc, ut apparere debeat melius esse iis resistere: ergo.

DISPUTATIO VII.

DE LEGIBVS.

Vandoquidē morales actus, ut boni sint legibus conformari debeant, & si iis aduersentur, eo ipso mali sint necesse est, pro vltimo huius Tractatus complemento, hanc disputationem subiicere placuit in qua non omnia quidem, sed præcipua & vniuersiora & omnium captui magis proportionata praxique deservientia breuiter explicare conabor.

QVÆSTIO I.

De Lege ut sic & eius diuisione.

Quoniam ex dicendis constabit legem naturalem non consistere in vllō actu intellectus aut voluntatis, siue humanæ siue diuinæ, certum debet esse quod lex ut sic non possit in vllō tali actu collocari: nam alias qualibet lex in eo constitui deberet, quia in qualibet reperitur ratio legis ut sic. Et hanc ipsam ob causam lex ut sic, nequit esse actus vllus superioris, quia ut dicemus lex naturalis non est talis actus, nec necessario requirit ipsum.

CONCLUSIO I.

Non sufficienter explicatur lex ut sic dicendo, quod sit illud quod obligat ad actionem aliquam faciendam aut omittendam. Probatur, quia promissio & iuramentum de actione aliqua faciendâ aut omittendâ, quamvis alias non teneretur quis, obligat iurantem & promittentem ad eam faciendâ, & tamen nemo dixerit iuramentum aut promissionem esse legem: ergo non bene sic explicatur lex ut sic.

H h z